

FRANCESCO PETRARCA (1304-1374) KÖLTEMÉNYEI

159. szonett

Szerelem! állunk őt ámulva, kit
káprázatul küldött az ég a földre.
Nézd: hogy szítál a szépség fény-esője!
Az angyal ő, ki földünkön lakik.

Nézd ritka köntösét, – hogy elvakít
elefántcsont-disze s aranyja, gyöngye!
Mily andalítva ring e karcsu, gyöngye
test, míg csábitja árnyékos csalit!

S a zöld fűvet s ezerszinű virágot
nézd: a vén tölgy alatt mind esdve kéri,
hogymint lépjen, vagy csak érintse lába.

S a szem szikráitól kigyúlni látod
a felhőt, – földön, égen minden élni
s örülni kezd, amerre néz a drága.
Képes Géza

**FRANCESCO PETRARCA DALOSKÖNYVE
(RÉSZLETEK)**

III.

**AMA NAP VOLT,
MIKOR ELKÖNNYESEDTEK**

Ama nap volt, mikor elkönnyesedtek
a napsugarak Alkotójuk szánva,
én foglyul estem, nem eszmélve rája,
hogymint szép szemeid, Hölgyem, megkötöztek.
Nem gondoltam még, hogymint pajzsot emeljek,
ha lesújt rám a Szerelem csapása,
gyanútlan jártam, s néztem a világba,
s közös gyász napján kínjaim születtek.

Mert Ámor támadt rám, fegyvertelenre,
szemen át szivembe hatolt az ösvény,
hol könnyem ajtaja és rése tárult.

Úgy vélem, becsületét nem növelte,
hogy védtelenen nyíllal sebet ütvén
a sebtől ment maradt, ki Vértbe Zárult.

WEÖRES SÁNDOR FORDÍTÁSA

XII.

HA IRGALMATLAN KÍNJAIM HEVÉBEN

Ha irgalmatlan kínjaim hevében
meg tud maradni életem, s a késő
években látom, hamvad már a végső
tűz is, Hölgyem, szemed csodás egében;

s aranyhajad ezüstté vált egészen,
s nem hordsz füzért és zöld ruhát, s ígésző
arcod, mely most megfélénkít emésztő
búm elzokognom, elfakul színében;

akkor tán ad majd Ámor annyi merszet,
hogy elmondjam, mint múltak gyötrelemben
az évek, napok, órák és a percek:

s ha már korom rosszállja is szeretnem,
adassék úgy, hogy némiképp kövess meg
elkésett sóhajtaiddal engem.

CSORBA GYŐZŐ FORDÍTÁSA

XXXIII.

KELETEN MÁR LÁNGOLT A SZERELEMNEK

Keleten már lángolt a szerelemnek
szép Csillaga, és az Északra szálló
Fényes Szekér, a hét csillagból álló,
sugarakat lövellve elkerengett;

rokkához kelt anyó, amint derengett,
s borzas-mezitláb fújta a parázsló

szenet; itt volt a szeretőkre váró
bús óra, melyben sírnak és merengnek.

Ekkor tűnt fel már-már halott Reményem,
szivemben, és nem a szokásos úton,
mit álom zár s a nedvesujjú bánat.

Mennyire más volt, mint valaha régen!
Ne félj! - mintha így szólott volna sűgön -
még láthatod szemem s megnyílni számat.

SÁRKÖZI GYÖRGY FORDÍTÁSA

XXXV.

MAGAMBAN, LASSAN, GONDOLKODVA JÁROM

Magamban, lassan, gondolkodva járom
az elhagyott, a pusztá, néma tájat,
s szemem vigyáz, hogy arra most ne járjak,
hol a homokban emberé a lábnyom.

Menekvésem csak ez; rejtőzni vágyom
az emberek elől, kik rámtalálnak,
mert arcom őrzí visszfényét a lángnak,
mely bennem ég, s jókedvem tűnni látom.

S már azt hiszem, csak a hegyek s a völgyek,
folyók és erdők érthetik meg éltem,
mert máshol mélyen rejtve van keserve.

De bármilyen vad s zord utakra törjek,
el nem hagy az Ámor, ő kíséri léptem
vitázva, kérdezgetve és feelve.

SZABOLCSI ÉVA FORDÍTÁSA.

XLIV.

AZ, KI KÉSZ VOLT KEZÉT THESSZÁLIÁBAN

Az, ki kész volt kezét Thesszáliában
polgár-vérrel befesteni pirosra,
lánya urának holtát siratozta,
az ismert arc fölött döbbenten állva;

Dávid, ki Góliát fejét levágta,
lázadt fiáért sűrű könnyet ontta,
s szemhéját Saul felett oly szűkre vonta,
hogy a vad bérce is megülte gyásza.

De te, ki irgalomtól sose sápadt,
s mindig kezed ügyében áll a pajzsod
Ámor ellen, ki rád hiába lőtt még,

látod, amint halál-kínban vonaglok;
mégis egyetlenegy könnycsepp se támad
szép szemedből; csak megvetés, gyűlölség.

JÉKELY ZOLTÁN FORDÍTÁSA

XLIX.

BÁR ÉN, HÁLÁTLAN NYELV, NAGYON VIGYÁZTAM

Bár én, hálátlan nyelv, nagyon vigyáztam,
ne kényszerülj hazugságokra értem,
s tisztellek téged - nem úgy te: szégyen
szakadt rám általad, s düh kelt irántam:

midőn leginkább nyílnék szóra szájam,
irgalmat esdőn, megdermedsz, s ha éppen
szólalsz is, úgy cseng, oly furcsán-idétlen,
hogy alvó sem beszélhet tétovábban.

Hanem ti, bús könnyek, ha éjjelente
magányra vágyom, akkor is kísértetek;
velem van Békém? - cserbenhagytok engem.

S ti sóhajok, kint, féltést adni készek,
ilyenkor halkan jöttök s késlekedve.
Csak arcom vallja meg, mi dúl szívemben.

CSORBA GYŐZŐ FORDÍTÁSA

LXI.

A NAP, A HÓ, AZ ÉVSZAK ÁLDVA LÉGYEN

A nap, a hó, az évszak áldva légyen,
s az évet, órát, pillanatot áldom
s a szép tájat, ahol elért sugárzón
szép szeme, és rabul ejtett egészen;

áldott az első édes szenvedésem,
mit éreztem, hogy megérinte Ámor,
az íj ive, a nyíl, sebezve, fájón,
és a sebek, szívembe vésve mélyen.

Áldott özönlő hangja dalolásnak,
mit hölgyem szólomatva szétfolyattam,
a sóhajok s a könnyek és a vágyak:

és minden ív és árkus áldva mostan,
melyen hírt szerzek néki, senki másnak,
s eszméim is, mind néki áldozottan.

WEÖRES SÁNDOR FORDÍTÁSA

CXXVIII.

ITÁLIÁM, KÁR RÁDOLVASNI, GYARLÓ

Itáliám, kár rádolvasni, gyarló
szavakkal kenni halálos sebed,
mit tucatszámra hordsz e drága testen -
de sóhajthatok tán még, úgy lehet,
hogy megérezze Pó, Tiberis, Arnó,
hol búsan ülök - s kérlek, ki kereszten
függfél, Mester, a Kegyelem eressen
újfént közénk, hogy látnád: gyöngye húsát
országodnak - mit megkedvelt a lelked,
Uram, s kegyelmed -
mily semmi okból tépi háborúság!
S a durvult szívek gúzsát,
mit összegörccsölt vad Mars, pillanat
alatt tíz ujjad lazítsa, megoldja -
s tedd, hogy igazad,
gyarló vagyok bár, nyelvem kidalolja.

Ti pedig, kiknek forgandó szerencse
ím gyepőlőszárát kezetekbe adta
e szép hazának, melyet nem szerettek -
feleljetek: a sok kibérelt szablya
Itt mit keres? s a barbár vér veresbe
zöld tájainkat mért mártja? Jegyezd meg:
csalárd lidércek csak bajra vezetnek!
Semmit se láttok, mindent látni vélve,
s hűnek remélve álnok szíveket;
ki sok zsoldost tart, biz sok fizetett
ellenség között kucoroghat félve!
S vajon honnan kél e
szörnyű özönvíz? minő sivatag
zúdítja ránk, sok édes, zöld mezőnkre?
Ki éli túl? No, ragadd ki magad
bajból, mi tőled kapott bűsz erőre!

A bölcs Természet jól intézkedett
rólunk, mikor védpajzsul Alpokat tett
közénk s a német veszettség közé.
Magunk törtünk önnön javunkra: vak lett
találékony dühünk - és így esett
belénk a rüh! Ha farkast együvé
terelsz a nyájjal, s rácsot raksz köré,
ilyenkor rosszul persze csak a jó jár!
S kiktől freccsent ránk mind e toccsanó sár?
Garázda fajzat, kóbor gyűlevész,
melynek vékonyába - bármely könyvbe nézz! -
Marius egykor akkorát döfött,
hogy attól koldul még, megemlegetve,
s a szomjas vitéz a patak fölött
víz helyett csak az ontott vért vedelte.

Caesar felől akár hallgassak is most,
ki mezeinket hajdan szanaszéjjel
e barbár vérbe mosta, vasunk mit ontott -
de baljós csillagokkal most az éjjel
gyűlölve szikráz: szívetekbe nincs rost,
mit szenvedélytek immár meg ne bontott
vón' - s dühöngve rontott
reá e honra, mely a Földnek éke!
Minő csapás, minő sors, micsoda bűn ám
elkötni símán
a szomszéd koldus jószágát! S a vége
az, hogy külföldön válogatsz pribékbe -
pedig minő bűn fogadni pribéket,

kinek a kardja s lelke eladó!
S csak azért szólok, hogy igazat beszéljek;
számon haragból nem ered a szó.

Még nem tapasztaltatok épp elégszer
a bajor szélhám milljó cselvetését,
mely a Véggel nyeglén csak játszik olykor?
Kárnál jobban fáj népem szenvedését
látnom, ha vérét dúsán önti kényszer:
mi bévül hajtja, haragja az ostor.
Jókor, vagy bárha rosszkor -
gondold meg, népem: önmagát a német
mi sokra tartja - s téged árul ingyér!
Ó, nemes latin vér,
vesd ki magadból, lökd ki már e férget!
S többé magadnak már faragott képet
ne csinálj kongó, ám üres nevéből!
Csökönyös nép! az ég haragja bárhol
elér: no, tégy hát elméd vak hevéről -
hisz a baj nem jó, s nem mulik magától.

Avagy nem itt tanultam volna járni?
Nem itt volt tán a fészke is? Vajon
másutt tápláltak volna drága tejjel?
Hazám nem ez tán, melyben én vakon
megbízom, édes anyaföld, ki várni,
rám várni őrzöd szülém porát, mellyel
Uram, megindítsz? S ti lehajtott fejjel
lássátok meg: amelyre nap se süt még,
a fájdalmas nép könnyét, hisz zokogva
és enyhülésért nálatok kopogva,
Isten után töletek várja üdvét -
de ha hiába, hát majd maga üt szét
a német közt, s ha talpraszökken,
mind megmutatja - s a harc nem tart sokáig! -,
hogyan olasz szivőkben
él még a virtus, élnek ősapáik!

Mert lám, urak, az idő eliramlik,
az élet véle röppen el, s a válla
mögül halálunk kandikál! Ma éltek,
de gondolatok jókor a halálra:
a póre lélek egyedül sikamlik
majd át a síkos Úton! S ennyi vétek
terhét rárakni bizony jobb, ha féltek!
Hányjátok el, míg átjuttok e Völgyön,

valamennyit - s a bús nép átkait
mi rátok vontam, átváltásatok itt,
hogy törlesztésre íródjék a kölcsön,
jótét formákat öltösz:
kétkézi munka, szellem
legyen belőle s könyv, vagy költemény -
így száll e Földre kellem,
s így tár utat az égbe föl remény!

Vigyázz, dalom, megintlek:
csak finoman zenéljen kellemed!
Kevély népség között kell dallanod,
hol ősi rosszak tiltják vallanod,
s hol, szép Igazság, tiszta szellemed
ezer gonoszt is szít ma ellened.
Próbálj szerencsét! Hangod zengve zengjen:
lelkes jobbaknak léssz majd menedéke -
tőlük kérdezd meg: "Nos, ki véd meg engem?"
Mert én kiáltok: - Béke, béke, béke!

RÓNAI MIHÁLY ANDRÁS FORDÍTÁSA

CXXIX.

GONDOLATOK S HEGYEK KÖZÉ VISZ ÁMOR

Gondolatok s hegyek közé visz Ámor;
hiszen ha lábam járt ösvényre téved,
békém komor békétlenségbe fordul.
Hol ér oson magános parti tájon,
s hol dombok közt árnyas völgyecske mélyed,
hajszolt szívemre megnyugvás csak ott hull;
kacag, vagy könnye csordul,
reménykedik, fél - mint szerelme készti:
s arcom, mely hű tükörként vall felőle,
dúltan s engesztelődve
gyors változását változón idézi;
azt mondaná, kinek nem új e látvány:
egy-láng ez, és nem tudja, hányadán áll.

Hegycsúcsokon, vad rengetegbe bújva
nyugszom meg kissé: mindegyik lakott hely
halálos ellensége lett szememnek.
Rágondolok léptenkint újra s újra

Hölgyemre, hogy - mely érte szaggatott fel -
kínomból hányszor formált játszi kedvet.
S ily mézéd keservet
nincs bennem elcserélni semmi szándék,
s szólok magamban: "Ámor sorsod őre
lesz tán egy jobb időre,
s - öngyűlölő - más megszeret talán még."
Így kószálok, s fel-felsóhajtván kérdelem:
"Valóra válik? és mikor? s miképpen?"

Hol domb vagy nyúlt fenyő teríti árnyát,
megállok ott, s a szomszéd szirt falára
ráfestem bájos arcát képzeletben.
Aztán magamba nézek: fojtva jár át
a meghatottság. "Mit nyertél, te árva,
és mit vesztettél?" - suttogom rekedten.
Mégis: letéphetetlen
csüggök, bolond, a vágyrajzolta képen,
magam felejttem, s elbűvöl varázsa,
s megnyugtat öncsalása
lelkemnek, mert elhozta őt elébem.
S úgy elkápráztat pompás látomásom,
hogy szédülésem tartósnak kívánom.

Sokszor jelent meg - elhinné-e bárki? -
zöld rét ölén, s hol tükröt tart a csermely,
ezüst felhőn, bükk lombok sátorában
oly csábosan, hogy fényében megállni
nem tudna Léda lánya sem sikerrel,
miként halványabb csillag napsugárban.
Minél nagyobb magányban,
minél sűrűbb vadon mélyén kerengek,
ábrándozásom annál szebbre festi.
S midőn köddé ijeszti
a nyers való, ott helyben dermedek meg,
élő kövön nehéz, élettelen kő,
emberszobor: síró, író, merengő.

Mit szomszéd csúcsok árnya el nem érhet,
társ nélkül ég felé törő oromra
serkenti lábam forró gerjedelmem;
felmérem ott, mivel sujtott az élet,
s a kín felhője szívemről foszolva
bőséges könnyekké gyűlik szememben;
"Mily tér rekeszt el engem
szép arcától?" - töprengök, és csodálom,

mert mindig itt van s mégis messze, messze.

S kérdem magamba lesve:

"Jaj, mit teszel? Talán egy más határon

ő szintén távollétedet siratja."

S e gondolat nyugalmam visszaadja.

Az Alpok láncain túl,

hol tündöklőbb az égbolt és vidámabb,

ott látsz viszont, Dal, csillogón szökellő

pataknál, hol a szellő

friss-zöld babérfák illatával árad:

ott él szívem, s ki elragadta tőlem,

itt puszta kép maradt csupán belőlem.

CSORBA GYŐZŐ FORDÍTÁSA